

Okvirne smjernice

za osiguranje kvaliteta i etičkog postupanja u istraživanjima unutar oblasti društvenih nauka

Okvirne smjernice za osiguranje
kvaliteta i etičkog postupanja
u istraživanjima unutar oblasti
društvenih nauka

Naslov: Okvirne smjernice za osiguranje kvaliteta i etičkog postupanja u istraživanjima unutar oblasti društvenih nauka

Autori: Radna grupa – pogledati Aneks 1 dokumenta za punu listu autora

Izdavač:

Analitika – Centar za društvena istraživanja

Godina: 2016

Okvirne smjernice za osiguranje kvaliteta i etičkog postupanja u istraživanjima unutar oblasti društvenih nauka je licencirano pod Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License. Slobodno dijeljenje i adaptiranje ovog rada je dozvoljeno, dok upotreba rada u komercijalne svrhe nije dozvoljena.

Adresa izdavača:

Hamdije Kreševljakovića 50, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

info@analitika.ba

www.analitika.ba

Lektura:

Selma Sikira

Korektura:

Sanela Hrlović

Dizajn publikacije i DTP:

Jasmin Leventić

Napomena: Stavovi i mišljenja izneseni u ovoj publikaciji isključivo su stavovi i mišljenja autora i ne odražavaju nužno stavove i mišljenja donatora.

Ova publikacija pripremljena je uz finansijsku podršku Fonda otvoreno društvo Bosne i Hercegovine u sklopu projekta Policy Inicijativa: Razvoj kapaciteta za istraživanje u domenu javnih politika.

Fond
otvoreno društvo
Bosna i Hercegovina

Ova publikacija je pripremljena u okviru Programa promocije regionalnih istraživanja na Zapadnom Balkanu (RRPP), koji Univerzitet u Fribourgu vodi po mandatu Švicarske agencije za razvoj i saradnju (SDC) pri Saveznom ministarstvu inostranih poslova. Stavovi ovdje izneseni isključivo su stavovi autora i ne predstavljaju nužno stavove SDC-a, Univerziteta Fribourg ili izdavača.

 Regional Research
Promotion Programme | **Western Balkans**

 Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

**UNI
FR**
UNIVERSITÉ DE FRIBOURG
UNIVERSITÄT FREIBURG

ANALITIKA
Centar za društvena istraživanja

Sadržaj

Uvod	7
1. Jasno definiranje problema, područja i ograničenja istraživanja.....	8
2. Adekvatan metodološki pristup i dizajn istraživanja.....	9
3. Objektivnost.....	9
4. Informirani pristanak učesnika istraživanja.....	10
5. Garancija anonimnosti učesnika istraživanja.....	10
6. Tretman ranjivih grupa, djece i maloljetnika	11
7. Plagijarizam, autoplagijarizam i autorstvo	12
8. Objavljivanje rezultata istraživanja.....	13
9. Stručna recenzija / peer-review	13
10. Transparentnost istraživanja i kvalitet podataka.....	14
Izvori	16
Aneks 1: Članovi radne grupe	18

Uvod

Polazeći od općeprihvaćenih standarda i praksi u istraživanjima unutar oblasti društvenih nauka, ovaj dokument daje okvirne smjernice za istraživače/ice i istraživačke institucije u BiH, kako bi se podstaklo unapređenje kvaliteta i etičkog postupanja u društvenim istraživanjima.

Tri su osnovna cilja ovih smjernica: da ukažu na značaj dilema i izazova koji se javljaju u provođenju kvalitetnog i etičkog istraživanja, da ponude okvir za njihovo razrješavanje uzimajući u obzir interese onih na koje se istraživanje odnosi i one koji su na direktan ili indirektan način uključeni u istraživanje te da ukažu na osnovne metodološke i stručne istraživačke postulate u društvenim naukama.

Dodatni cilj ovog dokumenta je da podstakne institucionalizaciju dobrih praksi i procedura unutar istraživačkih institucija BiH te da pomogne istraživačima/cama u njihovom svakodnevnom radu. Zato posebno ohrabrujemo istraživačke institucije da iskoriste ovdje ponuđeni okvir kao osnovu za definisanje i unapređenje vlastitih institucionalnih politika i praksi u pravcu osiguranja kvalitete i etičkog postupanja u društvenim istraživanjima.

Smjernice sadrže i obrađuju ukupno 10 specifičnih aspekata koji se odnose na pitanja kvaliteta i etičkog postupanja u društvenim istraživanjima:

1. Jasno definiranje problema, obima i ograničenja istraživanja
2. Adekvatan metodološki pristup i dizajn istraživanja
3. Objektivnost
4. Informirani pristanak učesnika istraživanja
5. Garancija anonimnosti učesnika
6. Tretman ranjivih grupa, djece i maloljetnih osoba
7. Plagijarizam i autoplagijarizam
8. Objavljivanje rezultata istraživanja
9. Stručna recenzija / Peer-review
10. Transparentnost istraživanja i kvalitet podataka

Neophodno je naglasiti da se ovaj dokument nikako ne može smatrati zamjenom, već isključivo dodatkom već definisanim standardima i dobrima praksama kada je riječ o etici i kvaliteti društvenih istraživanja. Istraživači/ce i istraživačke institucije su stoga obavezni upoznati se sa već postojećim etičkim smjernicama

i standardima koji su prihvaćeni od priznatih strukovnih asocijacija, a ovdje ponuđene smjernice mogu se koristiti kao relativno fleksibilan okvir za definisanje institucionalnih politika u toj oblasti.

Smjernice su nastale kao rezultat radne grupe istraživača i istraživača iz različitih istraživačkih institucija u Bosni i Hercegovini (Aneks 1), te su stavljene pod otvorenu (Creative Commons) licencu koja dozvoljava slobodno dijeljenje i adaptaciju rada, no ne dozvoljava korištenje smjernica u komercijalne svrhe.

1. Jasno definiranje problema, područja i ograničenja istraživanja

Kvalitetno istraživanje odlikuje dobro definiran problem. Pod ovim se podrazumijeva da problem mora biti usko definiran, jasan te da se kroz problemsku formulaciju mogu formirati jasne pretpostavke i hipoteze. Rad sa preširoko postavljenim problemom oduzima previše vremena i resursa na istraživanje, koje u posljedici ne pruža konkretne odgovore. Istraživanje sa preusko formuliranim problemom je u opasnosti da bude neprimjenjivo. Nadalje, svi drugi aspekti studije, poput odabira metodologije, analitičkog okvira, zaključaka i preporuka, direktno ovise od prvobitno formuliranog problema. Također, pri definiranju problema potrebno je jasno odrediti ono što *neće* biti obuhvaćeno u istraživanju, odnosno, potrebno je jasno ograničiti područje istraživanja. Dalje, istraživači/ce imaju obavezu ukazati na ograničenja svog istraživanja, poput ograničenja u istraživačkom procesu ili pristupu podacima te pojasniti kako su ta ograničenja utjecala na rezultate i zaključke istraživanja. Konačno, dobra istraživačka praksa jeste da se u kontekstu ograničenja istraživanja navedu prijedlozi za buduća istraživanja.

2 Adekvatan metodološki pristup i dizajn istraživanja

Prilikom dizajna istraživanja, odabira metodološkog pristupa, i izrade analitičkih instrumenata, istraživači/ce su dužni konsultirati relevantnu literaturu, sistematski i detaljno objasniti razloge odabira, principe primjene, kao i implikacije i ograničenja odabranog metodološkog pristupa na istraživačke procese. Da bi se obezbijedio kvalitet, istraživačka metodologija, problemi, pretpostavke, pitanja i hipoteze se moraju precizno definirati *prije* početka istraživanja. Istraživanje se na ovaj način distancira i ograđuje od takozvanog *post-hoc hipotetiziranja*, u kojem se istraživačka pitanja, problemi i hipoteze definiraju nakon što su rezultati već dobiveni. Dosljednom i blagovremenom primjenom adekvatnih metodoloških pristupa smanjuje se mogućnost manipulacije rezultatima i postavkama istraživanja, koje dovode do rezultata i preporuka prilagođenih željama istraživača/ica, akademskih i stručnih mentora, naručilaca, donatora i drugih stakeholdera. Istovremeno, obezbjeđuje se kvalitetan i transparentan istraživački postupak.

3. Objektivnost

Povjerenje u istraživački pristup, istraživače/ice i institucije je od krucijalnog značaja za objektivnost istraživanja. Da bi se objektivnost obezbijedila, neophodno je deklarirati finansijske i vlasničke veze i druge interese koji bi mogli imati utjecaja na rezultate istraživanja. Potrebno je jasno istaknuti izvore finansiranja istraživanja, odnosno naglasiti eventualno postojanje vlasničkih veza sa predmetom istraživanja ili naručiteljem istraživanja. Objavlivanjem ovakvih informacija jača se kredibilitet istraživanja, jer omogućava čitateljima i korisnicima da u obzir uzmu sve faktore kada procjenjuju rezultate istraživanja. Pored toga, rezultati istraživanja se ne bi smjeli ni na koji način mijenjati s ciljem usklađivanja s političkim, kulturološkim ili finansijskim preferencijama: naručitelja, klijenta, finansijera, istraživača, autora ili izdavača takvih studija.

4. Informirani pristanak učesnika istraživanja

Informirani pristanak se odnosi na dužnost svakog istraživača/ice da osigura da učešće pojedinaca u istraživanju bude zasnovano isključivo na slobodnom pristanku te da se na sve moguće načine pobrine da je sudionik na vrijeme upoznat sa temom, problemom, sadržajem, svrhom istraživanja, izvorima finansiranja te svojom ulogom i pravima tijekom istraživačkog procesa. Uz ovo, informirani pristanak nužno podrazumijeva i da sudionici imaju mogućnost dobiti povratnu informaciju o rezultatima istraživanja ukoliko to žele, i ako je to tehnički moguće. U slučaju kada se radi o djeci i maloljetnicima, kao sudionicima istraživanja, istraživač/ica je obavezan dobiti suglasnost od roditelja/staratelja. Ukoliko istraživač/ca ima namjeru, u skladu s trendovima transparentnosti istraživanja, objaviti procedure i podatke, sudionici o tome moraju biti obaviješteni u sklopu informiranog pristanka. Na pristanak učešća u istraživanju se treba gledati kao na proces, jer osobe moraju imati priliku i mogućnost da se u svakom trenutku odluče na povlačenje iz istraživanja što je posebno važno u slučaju rada sa ranjivim društvenim kategorijama.

5. Garancija anonimnosti učesnika istraživanja

Svi podaci o identitetu sudionika istraživanja, bez obzira na njihov format, moraju biti adekvatno zaštićeni uz garantiranu anonimnost. Podaci koji mogu dovesti do identifikacije sudionika u završnim izvještajima ili objavljenim člancima o istraživanju, moraju se zaštititi ili koristiti u formi kodova koji ne omogućavaju direktnu identifikaciju ispitanika. To znači da se odgovori sudionika moraju fizički razdvojiti od podataka koji se odnose na njihov identitet. Imena sudionika ili njihov identitet moguće je objaviti *isključivo* uz njihov pristanak koji bi se trebao obezbijediti u pisanoj formi. U ovim slučajevima, kada su sudionici pristali da budu identificirani, njima bi trebalo omogućiti da prije samog objavljivanja, detaljno pročitaju tekst istraživanja i isti odobre. Na kraju, istraživači/ce

i istraživačke institucije su dužne odbiti svaki vanjski zahtjev upućen ka objavljivanju identifikacijskih podataka sudionika za sudionike kojima je izvorno garantovana anonimnost.

6. Tretman ranjivih grupa, djece i maloljetnika

Istraživanja često uključuju sudionike koji pripadaju različitim ranjivim grupama, poput žrtava nasilja, izbjeglica, socijalno ugroženih osoba, ovisnika, osoba sa invaliditetom, manjinskih grupa, religijskih manjina, djece i maloljetnika. Prilikom selekcije potencijalnih sudionika, u slučajevima gdje oni pripadaju nekoj od ranjivih grupa, potrebno je da se istraživač/ica konsultira sa relevantnim akterima, drugim udruženjima koja mogu biti više upućena u specifičnost pojedinih grupacija, kao i sa relevantnim javnim institucijama. Istraživači/ce moraju biti posebno obazrivi da osobe (npr. anketari) koje provode terensko istraživanje budu adekvatno upućeni i senzibilizirani na problematiku rada s ranjivim grupama. Posebna pažnja treba se voditi o tome da se sudionicama istraživanja ni na koji način ne naudi, s obzirom na to da istraživačka pitanja često mogu aktivirati traume ili slična averzivna stanja te je potrebno osigurati psihološku podršku, ukoliko za to ima potrebe. Za rad s ranjivim grupama potrebno je naročito obratiti pažnju na njihova očekivanja od učešća u istraživanju. Naprimjer, ne smiju se stvarati pogrešna očekivanja da će istraživanje na neki način razriješiti njihov socijalni status ili problem. U slučaju da u istraživanju učestvuju djeca, istraživači/ce moraju posvetiti posebnu pažnju predviđanju i planiranju eventualnih negativnih reakcija djece u istraživačkom postupku te obezbjeđivanju njihove fizičke, emocionalne i psihološke dobrobiti. Ukoliko je moguće, dobrodošlo je prisustvo roditelja/staratelja u samom istraživačkom postupku. Također, metodologiju i istraživačke materijale je potrebno prilagoditi uzrastu i kognitivnim/emotivnim kapacitetima djeteta. Istraživači/ce bi nužno trebali konsultirati detaljne etičke kodekse¹ o istraživanjima sa djecom već u fazi pripreme takvih istraživanja.

¹ Pogledati izvore: Slobodan Nagradić i sar., *Etički kodeks istraživanja o djeci* (Sarajevo: Vijeće za djecu Bosne i Hercegovine, 2006); Jelena Vranješević, "Deca kao (ko) istraživači: participativna istraživanja i najbolji interes deteta", *Primenjena Psihologija* 2, br. 8 (2015), str. 187-202.

7. Plagijarizam, autoplagijarizam i autorstvo

Plagijarizam podrazumijeva korištenje, odnosno prisvajanje tuđih ideja, autorskih tekstova ili dijelova tekstova bez adekvatnog atribuiranja originalnog izvora. Auto-plagijarizam predstavlja ponovno objavljivanje vlastitih radova, u cijelosti ili parcijalno, bez eksplicitnog navođenja originalnog izvora, odnosno bez referiranja na prvobitni vlastiti uradak u kojem su te ideje, odnosno taj tekst, inicijalno objavljeni.

Plagijarizam i autoplagijarizam predstavljaju krađu tuđeg intelektualnog vlasništva (u slučaju plagijarizma), odnosno netačno i krivonavodećeg predstavljanja vlastitog doprinosa nauci (u slučaju autoplagijarizma) te stoga trebaju biti strogo sankcionirani. Ukoliko istraživači/ce prepoznaju slučajeve plagijarizma ili autoplagijarizma, dužni su ih prijaviti, ili samom autoru ili časopisu, odnosno izdavaču u čijoj je publikaciji plagijat objavljen ili organizaciji čiji je istraživač/ica član (etičkom komitetu, ukoliko postoji) ili naručiteljima istraživanja.

Vrijedi spomenuti i upotrebu tzv. "nesvjesnog" plagijarizma u kojem autori neadekvatno upotrebljavaju izvore korištene za referiranje. Autori/ce trebaju poštovati princip da se referiranje na izvore korištene u tekstu ne odnosi samo na korištene podatke i direktne citate, nego i svaki drugi oblik upotrebe nekog izvora - prepričavanje, parafraziranje, sumiranje i korištenje glavne ideje izvora.

Etika publiciranja zahtijeva da se izričito poštuje autorsko pravo svakog učesnika na istraživačkom radu u smislu priznavanja autorstva. I ne samo da se autorstvo mora priznati ukoliko postoji, nego treba da reflektuje i hijerarhiju doprinosa svakog pojedinca.

8. Objavljivanje rezultata istraživanja

Rezultati istraživanja, kada je to moguće, trebaju se učiniti dostupnim drugim istraživačima/cama, zainteresiranim stranama i široj javnosti, kako bi doprinijeli daljem razvoju nauke i generiranju znanja. Za obezbjeđivanje visoke kvalitete istraživanja neophodno je rezultate istraživanja izložiti ocjeni pa i konstruktivnoj kritici, javnosti, posebno one koja je za određenu temu stručna. Objavljivanje rada ili dijelova rada, u stručnim i referentnim publikacijama jedan je od najčešćih načina za ovaj postupak. U slučaju kada je istraživanje financirano javnim sredstvima, rezultati takvih istraživanja u principu bi trebali biti objavljeni i dostupni svima bez nepotrebnih ograničenja i bez dodatnih troškova. U tom smislu, rezultate istraživanja poželjno je objaviti u različitim formatima, publikacijama i platformama, uključujući i "open access" publikacije (koje uključuju naučne žurnale dostupne svima, bez finansijskih, pravnih ili tehničkih prepreka) kada je to moguće. Posebno je preporučeno, poželjno, i u istraživačkom kontekstu očekivano, da individualni istraživači/ce kreiraju svoje on-line profile (primjerice na platformama *Research Gate* i/ili *Google Scholar*) gdje će obezbijediti dostupnost radovima poštujući domaća i međunarodna autorska prava.

9. Stručna recenzija / peer-review

Stručna recenzija / peer-review je proces procjene i provjere istraživačkog rada (analiza, studija, izvještaja, eseja, knjiga, naučnih i stručnih tekstova) od stručnjaka iz adekvatne oblasti kako bi se osiguralo da takva studija zadovoljava neophodne standarde prije objave. S obzirom na to da peer-review predstavlja jedan od ključnih elemenata osiguravanja kvalitete istraživanja, od istraživača/ica i istraživačkih institucija se očekuje da svoje studije izlože nezavisnom peer-review procesu, odnosno nezavisnim ekspertima, i da rad objave samo u slučaju pozitivne ocjene. Nezavisnost peer-review procesa obezbjeđuje se dvostrukom anonimnošću samog procesa, u kojem autor i recenzent ne znaju da rade, odnosno ocjenjuju, isti tekst. Nezavisnost peer-review procesa može se obezbijediti angažovanjem recenzenata izvan istraživačke institucije i uklanjanjem imena autora sa materijala koji se recenzira. Kako bi peer-review proces bio vjerodostojan i suštinski doprinio osiguranju većeg stupnja kvalitete istraživanja, neophodno je

da se proces provodi dosljedno i sistematično, a istraživačke institucije bi trebale imati jasno definisane politike kojima se propisuje tok, kriteriji i način postupanja u okviru peer-review procesa. Dužnost istraživača/ica je da imaju pozitivan odnos prema peer-review procesu te da dobijene komentare adekvatno adresiraju, shvatajući ih kao neophodan i dobrodošao doprinos unapređenju kvaliteta svojih istraživanja i publikacija.

10. Transparentnost istraživanja i kvalitet podataka

Transparentnost istraživanja odnosi se na osiguravanje vjerodostojnosti i dostupnosti produkcijskog i analitičkog istraživačkog procesa. Obezbjediteljnost transparentnosti istraživanja otklanjanju se neke od manjkavosti istraživanja u društvenim naukama kao što su, između ostalog, nedovoljan uvid u kvalitet podataka, nemogućnost repliciranja rezultata istraživanja te ograničenja metodoloških i analitičkih alata. U skladu sa globalnom inicijativom za *Pristup podacima i transparentnost istraživanja* (Data Access and Research Transparency – DART²) poželjno je obezbijediti da istraživanja ispunjavaju sljedeća tri aspekta transparentnosti:

- 1) *Transparentnost podataka* – istraživači/ce bi trebali objaviti (učiniti dostupnim) podatke koje su prikupili i koristili u svojim istraživanjima te učiniti ih dostupnim drugim istraživačima/cama, kroz pohranjivanje, po mogućnosti u digitalnom obliku (naprimjer na "Open Science Framework³" serverima), vlastitim internetskim stranicama ili istraživačkim online profilima. Ovo je posebno relevantno za istraživanja koja su finansirana iz javnih budžeta. U slučaju kvantitativnih podataka, gdje je identifikacija sudionika gotovo i nemoguća, bilo bi poželjno objaviti podatke u njihovoj sirovoj formi. S druge

2 "Data Access and Research Transparency (DA-RT): A Joint Statement by Political Science Journal Editors", *Data Access and Research Transparency*, 2014, <http://www.dartstatement.org/#!/blank/c22sl> (stranica posjećena 13. 5. 2016).

3 "Transparency and Openness Promotion (TOP) Guidelines", *Center for Open Science*, <https://cos.io/top/> (stranica posjećena 13. 5. 2016).

strane, ukoliko se radi o kvalitativnim podacima, istraživač/ca bi trebao uložiti dodatne napore ka osiguranju anonimnosti (stavka broj 5).

- 2) *Analitička transparentnost* – istraživači/ce bi trebali objaviti sve potrebne informacije, instrukcije, protokole i procedure o kriterijima i načinima mjerenja, kodiranja, interpretacije i analize podataka.
- 3) *Procesna (ili produkcijska) transparentnost* – istraživači/ce bi trebali ponuditi detaljne informacije i pojašnjenja o razlozima i načinima odabira određenog istraživačkog dizajna i metodologija prikupljanja podataka te pojasniti zašto su se koristili određenim podacima i izvorima podataka.

Nadalje, istraživači/ce su dužni obavijestiti korisnike istraživanja o svim mogućim nedostacima podataka te osigurati njihovu tačnost. S obzirom na čestu nepouzdanost čak i zvaničnih statističkih podataka, istraživači/ce su obavezni raditi *triangulaciju* podataka i prikupljenih informacija – primjerice kroz korištenje više izvora kako bi provjerili i utvrdili njihovu vjerodostojnost i autentičnost. Drugim riječima, ukoliko su izvori podataka kompromitirani ili ako podaci i informacije dolaze iz neprovjerenih i nepouzdatih izvora koji ne pružaju transparentne uvide u načine na koje su došli do podataka, istraživač/ica ima obavezu da podatke dopuni iz drugih izvora te da eksplicitno ukaže na ograničenja korištenih podataka i informacija. Konačno, istraživači/ce su dužni uložiti napore kako bi došli do originalnog izvora podataka, umjesto prenošenja podataka iz sekundarnih izvora, čime će umanjiti mogućnost prenošenja pogrešnih interpretacija i daljeg korištenja kompromitiranih podataka. Na kraju, istraživači/ce se ohrabruju da prihvate i promoviraju ove postulate transparentnosti u istraživanjima te da vode računa o kvaliteti podataka, čime povećavaju utjecaj, replikabilnost i kredibilitet istraživanja.

Izvori

- American Psychological Association. Ethical Principles of Psychologists and Code of Conduct. Washington: American Psychologist Association, 2003. <http://www.apa.org/ethics/code/principles.pdf> (stranica posjećena 13. 5. 2016)
- Becker, Saul, Alan Bryman i Joe Sempik. *Defining "Quality" in Social Policy Research: Views, perceptions and a Framework for Discussion*. Lavenham: Social Policy Association, 2006.
- British Psychological Society. Code of ethics and conduct. Leicester: British Psychological Society, 2009. http://www.bps.org.uk/system/files/documents/code_of_ethics_and_conduct.pdf (stranica posjećena 13. 5. 2016)
- Economic and Social research Council (ESRC). ESRC Framework for research ethics 2015. Swindon: ESRC, 2015. <http://www.esrc.ac.uk/files/funding/guidance-for-applicants/esrc-framework-for-research-ethics-2015/> (stranica posjećena 13. 5. 2016)
- National Committee for Research Ethics in Norway/De nasjonale forskningsetiske komiteer. Guidelines for Research Ethics in the Social Sciences, Law and the Humanities. Oslo: National Committee for Research Ethics in Norway/De nasjonale forskningsetiske komiteer, 2006. <https://graduateschool.nd.edu/assets/21765/guidelinesresearchethicsinthesocialscien-ceslawhumanities.pdf> (stranica posjećena 13. 5. 2016)
- Hadžiristić, Tea. "Transparentnost istraživanja i pristupačni podaci: trend vrijedan pažnje". *Policy Hub*, 7. 12. 2015. <http://www.policyhub.net/bs/politics-and-standards/136> (stranica posjećena 13. 5. 2016)
- Lupia, Arthur i Colin Elman. "Openness in Political Science: Data Access and Research Transparency". *Political Science & Politics* 1, br. 47 (2014), str. 19-42. American Political Science Association, 2014. doi: 10.1017/S1049096513001716. http://media.wix.com/ugd/fa8393_1e995eb66d8e410181204e9630c6cfae.pdf (stranica posjećena 13. 5. 2016)
- Nagradić, Slobodan, Milanka Miković, Elmedin Muratbegović, Saliha Đuderija i Dragoljub Krneta. Etički kodeks istraživanja o djeci. Sarajevo: Vjeće za djecu Bosne i Hercegovine, 2006. <http://www.djeca.rs.ba/uploaded/eticki%20kodeks%20istrazivanja%20o%20djeci.pdf> (stranica posjećena 13. 5. 2016)

- RAND Corporation. *Standards for High-Quality Research and Analysis*. Santa Monica: RAND Corporation, 2015. http://www.rand.org/pubs/corporate_pubs/CP413-2015-05.html (stranica posjećena 13. 5. 2016)
- Royal Netherlands Academy of Arts and Sciences (RNAAS). *Towards a framework for the quality assessment of social science research*. Amsterdam: RNAAS, 2013.
- Sarantakos, Sotirios. *Social research*. Hong Kong: Palgrave Macmillan, 2012.
- Social Policy Association. *Social Policy Association Guidelines on Research Ethics*. London: Social Policy Association, 2009. http://www.socialpolicy.org.uk/downloads/SPA_-code_ethics_jan09.pdf (stranica posjećena 13. 5. 2016)
- Sullivan, Eileen i Mary Segers. "Ethical issues and public policy". U *Handbook of public policy analysis: Theory, Politics, and Methods*. Uredili Fischer, Frank, Gerald J. Miller i Mara S. Sidney. Str. 309-329. New York: CRC Press, 2007.
- Tri Council Policy Statement. *Ethical conduct for conducting research with humans*. Ottawa: Tri Council Policy Statement, 2010. http://www.pre.ethics.gc.ca/pdf/eng/tcps2/TCPS_2_-FINAL_Web.pdf (stranica posjećena 13. 5. 2016)
- Vranješević, Jelena. "Deca kao (ko) istraživači: participativna istraživanja i najbolji interes deteta". *Primenjena Psihologija* 2, br. 8(2015), str. 187-202. doi: 159.922.7-053.2/6

Aneks 1: Članovi radne grupe

	Ime i prezime	Institucija	Pozicija
1.	Dr. Adisa Omerbegović Arapović	Sarajevo School of Science and Technology – SSST, Fakultet za ekonomiju	Dekanesa
2.	Adis Muhović	Centar za politike i upravljanje – CPU	Izvršni direktor
3.	Dr. Adnan Efendić	Ekonomski Fakultet, Univerzitet u Sarajevu	Vanredni profesor
4.	Adrijana Hanušić	TRIAL – Trial Impunity Always	Pravna savjetnica
5.	Amila Dedić	Institut za razvoj mladih Kult	Voditeljica programa
6.	Anđela Pepić	Institut za društvena istraživanja Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Banjoj Luci	Projektni menadžer
7.	Dr. Denis Hadžović	Centar za sigurnosne studije – CSS	Generalni sekretar
8.	Emir Efendić	Centar za društvena istraživanja – Analitika	Istraživač
9.	Ivona Čelebičić	proMENTE socijalna istraživanja	Generalna direktorica
10.	Dr. Majda Halilović	Sarajevo School of Science and Technology – SSST Udruženje građana Atlantska inicijativa	Profesorica Voditeljica odjela za istraživanja
11.	Dr. Nikolina Obradović	Filozofski Fakultet, Sveučilište u Mostaru	Docentica
12.	Ognjen Đukić	Centar za istraživanja i studije – GEA	Programski direktor i jedan od osnivača
13.	Saša Gavrić	Sarajevski otvoreni centar – SOC	Izvršni direktor
14.	Snježana Ivandić Ninković	Asocijacija za demokratske inicijative – ADI	Direktorica
15.	Dr. Tarik Jusić	Centar za društvena istraživanja – Analitika	Izvršni direktor
16.	Dr. Žarko Papić	Inicijativa za bolju i humaniju inkluziju – IBHI	Direktor

POLICYhub
www.policyhub.net

